

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

KENMERKEN VAN DE NIETIGHEID DER HUWELIJKSVOORWAARDE.

Het bestaan der huwelijksovereenkomsten wordt aan een tweevoudige voorwaarde ondergeschikt gemaakt. De eerste betreft den tijd : de huwelijksvoorwaarde moet tot stand worden gebracht vóór het huwelijk; de tweede bepaalt den vorm : zij zal worden opgemaakt bij notariële akte (1) en, naar algemeene meening, dient zij in minuut verleden te worden. Bovenstaande vereischen brengen mede dat de huwelijksvoorwaarde onder de plechtige contracten (*contrat solennels*) gerankschikt wordt. Voldoet zij niet aan de gestelde tijds- en of vormvoorwaarde, dan strijdt zij met eene tot de openbare orde behorende wetsbeschikking, waarvan de inhoud dienvolgens gesanctionneerd is door een volstreckte nietigheid of, naar de uitdrukking van sommige rechtsgeleerden, door het juridisch niet-bestaan, het *nihil*. De redenen van een dusdanige gestrengheid kan men gemakkelijk gissen. Een onderhandsche akte is voor spoedige vernieling vatbaar : de wettelijke gemeenschap zou dan de geldelijke belangen der echtgenooten gaan regelen, wat zou afbreuk doen aan den regel, dat na de voltrekking van het huwelijk geen veranderingen meer aan de huwelijksvoorwaarden kunnen toegebracht worden (2). Daarenboven wordt door de vermelde vormvereischte de tusschenkomst noodzakelijk van eenen notaris, die derwijze in de gelegenheid gesteld wordt om, met behulp zijner theoretische en praktische kennissen, nuttige raad-

gevingen te verleenen aan de partijen bij de redactie van eene zoo moeilijke als uitermate belangrijke akte. In de huwelijksvoorwaarde, ten slotte, worden niet zelden schenkingen aange troffen die, *qualitate qua*, het optreden van eenen notaris noodwendig maken. De vorenstaande redenen verklaren afdoende het streng karakter der sanctie, die bestaat in een radikale, absolute of volstreckte nietigheid, welke door elken belanghebbende kan worden ingeroepen. Bevestiging eener, ten aanzien van den vorm of den tijd, nietige huwelijksvoorwaarde kan niet optreden en de rechtsvordering, er toe strekkend de nietigheid derzelve te doen vaststellen, is noch aan fatale noch aan verjaringstermijnen onderworpen. Slechts ééne uitzondering beperkt de volstrektheid van de nietigheid der huwelijksvoorwaarde, n.l. ten opzichte van de erfgenamen. Dit alleszins merkwaardig vraagstuk zullen we in deze inleiding niet nader bespreken. Merken we ook nog op, dat elke beschikking, opgenomen in eene zoo naar den tijd als naar den vorm rechtsgeldige huwelijksvoorwaarde, maar strijdig met een dwingenden regel, aan dezelfde nietigheid onderworpen is, zonder dat zij nochtans het bestaan van het huwelijkscontract zelve aantast.

De huwelijksvoorwaarde kan gebrekkig zijn uit hoofde der onbekwaamheid van een der aanstaande echtgenooten, b.v. ten aanzien van een persoon onder gerechtelijken raadsman ge-

steld (3). Wat den minderjarige aangaat, kan het gebrek in de huwelijksvoorwaarde ontstaan, wanneer hij nog niet den vereischten ouderdom om te trouwen heeft (*habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia*) of wanneer hem geen bijstand wordt verleend door hen, wier toestemming tot de geldigheid van het huwelijk vereischt is. Het gebrekkig karakter der huwelijksvoorwaarde kan, tweedens, worden veroorzaakt door gebreken in de toestemming. Aangezien de wet ten deze geen bijzondere inlichtingen verstrekt, hoeven we het gemeene recht te raadplegen en dat duidt ons als nietigheidsgronden aan: dwaling, geweld en bedrog (4). Dwaling en geweld worden zonder eenige betwisting toepasselijk geacht op de huwelijksvereenkomsten. Een, naar onze opvatting, heelemaal ongegronde aarzeling bestaat ten opzichte van het bedrog. In het huwelijk is bedrog, bij het afsluiten gepleegd, niet de nietigheid medebrengend. Zulks wordt afgeleid uit de opzettelijke onvolledigheid der opsomming van de gemeenrechtelijke nietigheidsgronden in artikel 180 B. W., dat trouwens, naar het in Loysel's tijd in omloop zijnde gezegde « *En mariage il trompe qui peut* », een zoo traditioneel als begrijpelijk karakter heeft. Als menschelijk zeer natuurlijk en als praktisch onafwendbaar dient het bedrog, in zake van huwelijk, aangezien te worden. Wegens dergelijke beschouwingen acht men bedrog ter zake als grond van nietigheid uitgesloten. Die zeer bijzondere motiveering, op grond van haar uitzonderlijk karakter reeds eng te interpreteren, vindt heelemaal geen toepassing op een louter geldelijk contract, dat het huwelijk vergezelt. We meenen daarom dat bedrog onverkort als nietigheidsoorzaak optreedt inzake van huwelijksvereenkomsten.

Welke zijn nu de gevolgen van een huwelijkscontract, dat gebrekkig is wegens onbekwaamheid der aanstaande echtgenooten of wegens gebreken in de toestemming? Een huwelijksvoorwaarde, met dergelijk gebrek behept, is nietig. Ziedaar het centrale gevolg. Het valt nu binnen onze bedoeling het karakter, de kenmerken van die nietigheid te bepalen. We stellen daarbij al dadelijk vast, dat het bewuste vraagstuk aan een zeer intense betwisting is onderworpen en dat zeer onderscheidene stellingen werden opgebouwd. Elke dezer willen we onderzoeken en de meest praktische, op voorwaarde dat ze tevens theoretisch en juridisch gegrond weze, zullen we als oplossing voorstellen.

Luidens een eerste opvatting zal uitsluitend het gemeene recht moeten toegepast worden op de huwelijksvoorwaarde, die ongeldig blijkt wegens onbekwaamheid of toestemmingsgebreken. Een andere oplossing schijnt niet aanvaardbaar te zijn, omdat zij een op afwijking bedoeld ingrijpen van den wetgever veronderstelt, wat tot nu toe zich niet heeft voorgedaan. Noodwendig moet dus toepassing verkrijgen het klassieke onderscheid tusschen betrekkelijke nietigheid of vernietigbaarheid en volstreckte nietigheid. Volgens deze doctrine zal dus betrekkelijk nietig of vernietigbaar zijn de huwelijksvoorwaarde, afgesloten door een onbekwame of door een bekwame, wiens toestemming niet vrij was van de wettelijke gebreken. De vordering in nietigverklaring wordt niet aan elk en eenieder toegerekend. Het kan zelfs niet volstaan belang te hebben bij de nietigheid der akte, om de nietigheid er van te kunnen vorderen. De vordering komt alleen toe aan den onbekwame wien de wet een waarborg wil verstrekken tegen zijn onervarenheid en aan den persoon aan wiens toestemming een door de wet erkend gebrek kleeft (5). De erfgenamen en de schuldeischers kunnen nochtans de rechten en vorderingen van hun schuldenaar uitoefenen, in zoover de wet (6) hun zulks veroorlooft. De nietigheid, noch zeker, noch onvermijdelijk zijnde, kan geweerd worden door een uitdrukkelijke of stilzwijgende bevestiging of bekrachtiging (*confirmatio*), die als gevolg heeft de oorspronkelijk vernietigbare huwelijksvereenkomst een geldig bestaan te geven en die eveneens afstand medebrengt van de middelen en excepties, welke men tegen de bedoelde akte aanvoeren kon, onverminderd nochtans de rechten van derden (7). Deze *validatio*, onder welken vorm ze ook optrede, geschiedt met terugwerkende kracht; de reeds verwezenlijkte gevolgen van de bevestigde akte worden daarmee definitief. Benevens de bevestiging, kan ook de verjaring aan de huwelijksvoorwaarde een rechtsgeldig bestaan bezorgen. De vordering in nietigverklaring verjaart met tien jaar (8). Was alles tot nu toe loutere toepassing van het gemeene recht op een bepaald aangewezen geval, zoo vinden we hierbij een afwijking daarvan ten opzichte van het vertrekpunt van den aangeduiden verjaringstermijn. Deze begint te loopen bij de ontbinding van het huwelijk en niet bij het verdwijnen of ophouden van de oorzaak der vernietigbaarheid. Zulks poogt men te verrecht-

vaardigen door beroep te doen op het wets-artikel, dat de onmogelijkheid vaststelt om wijzigingen toe te brengen aan de huwelijksvoorwaarden na de voltrekking van het huwelijk. Is elke wijziging der huwelijksvereenkomsten uitgesloten staande het huwelijk, dan mag men ze *a fortiori* in haar volledigheid niet doen verdwijnen door een met succes bekroonde vordering tot nietigverklaring (9).

Een tweede leerstelling wordt verdedigd door verschillende Belgische rechtsgeleerden, die op het wegens onbekwaamheid of toestemmingsgebreken vernietigbare huwelijkscontract in principieel en hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend, het gemeene recht toepassen. In beginsel worden alle gemeenrechtelijke regelingen op de vernietigbare huwelijksvoorwaarde toepasselijk geacht. Slechts ééne, maar substantieele afwijking wordt gehuldigd. Is een akte betrekkelijk nietig of vernietigbaar, dan wordt de vordering in nietigverklaring gemeenrechtelijk slechts toegelaten aan den door de wet op bijzondere manier in bescherming genomen persoon, met name den onbekwame of den persoon, die een gebrekkige toestemming gaf. Ten aanzien der huwelijksvoorwaarde wordt nu deze regel gewraakt. Luidens de thans besproken leer, kan elk persoon, mitsdien hij bij de nietigheid der akte maar een belang hebbe, zich op bedoelde nietigheid beroepen en de vordering in nietigverklaring instellen overeenkomstig zijn belang. Ter verdediging dezer onthutsende stelling wordt het algemeen belang beroepen, alsmede de overweging, dat een akte, die de echtgenoot kan doen gelden tegenover derden, eveneens door deze laatsten moet kunnen betwist worden (19). Voor zoover deze doctrine met de eerste zuiver gemeenrechtelijke oplossingen huldigt, zullen we ze straks nader onderzoeken. Er weze nu enkel de aandacht op gevestigd, dat we de voorgestelde afwijking van het gemeene recht onder geen omstandigheden kunnen bijtreeden. Wanneer elkeen inderdaad zich beroepen mag op het aan de huwelijksvoorwaarde vastzittende gebrek, ten gevolge van de niet-toepasselijkheid van artikel 1125 B. W., dan leidt men in een stelling, die de betrekkelijke nietigheid of gemeenrechtelijke vernietigbaarheid als grondslag aanvaardt, een bestanddeel binnen, dat wezenlijk de volstreckte nietigheid karakteriseert. Dusdanige vermenging van met elkander onverzoenbare elementen maakt, naar mijn oordeel, een niet-bijtreedbare rechtsnieuwheid uit.

Een derde theorie werd opgebouwd door de progressieve of vooruitstrevende Fransche rechtspraak, waarmede zeer zeldzame Fransche en Belgische rechtsgeleerden zich hebben verzoend (11). Samenvattend komt zij hierop neder, dat de huwelijksvoorwaarde, gebrekkig wegens onbekwaamheid van een der aanstaande echtgenooten of wegens een geïcideerde toestemming, nietig is en dat aan die nietigheid een absoluut, radikaal of volstrekt karakter moet toegeschreven worden. De gevolgen, de bestaansreden en de motiveering van deze, totaal van het gemeene recht afwijkende leer moeten nauwkeurig onderzocht worden. Daarmede wordt ons tevens de gelegenheid geboden om de twee bovenstaande theorieën te verwerpen, aangezien we de meening zijn toegedaan, dat de Fransche rechtspraak, juridisch voldoende gemotiveerd, praktisch de beste en meest aan de eischen van het rechtsverkeer aangepaste oplossing verschaft.

De huwelijksvoorwaarde, gebrekkig wegens eene der reeds meermaals aangeduide gronden, als volstrekt nietig beschouwen, heeft zeer belangwekkende gevolgen. Eerstens zien we dusdanige nietigheid onmiddellijk en van rechtswege optreden van het oogenblik af, dat de huwelijksvoorwaarde werd opgesteld. Juist alsof partijen geen enkele overeenkomst hadden doen aakteeren, zullen de geldelijke belangen van hun gezamenlijk leven door de regelen der wetelijke gemeenschap worden beheerscht. Bedoelde huwelijksvoorwaarde stremt geenszins de handelingen van partijen, die zoo vrij blijven, juist alsof ze niet voor een notaris verschenen waren. Door het absoluut karakter der nietigheid kan, vervolgens, elke belanghebbende er zich op beroepen, wijl de nietigheid berust op een beschouwing van algemeen belang. Iedereen, mits maar een belang aangevoerd worde, kan den rechter verzoeken de nietigheid vast te stellen. Er weze echter wel op gedrukt, dat de nietigheid bestaat vóór elk vonnis en in het belang van alle interessenten en dat zij deswege niet kan worden ongedaan gemaakt door de bevestiging of bekrachtiging, hoegenaamd ook. Laatstens geldt de regel: « *quod nullum est nullo lapsu temporis convalescere potest* ». De absolute nietigheid kan door verjaring niet gedekt worden. Nooit kan een nietige huwelijksvoorwaarde als dusdanig eenig gevolg medebrengen.

De bestaansreden van de leer der volstreckte nietigheid zal ons leeren hoe of ze praktisch

nuttig is en hoe of ze niet alleenlijk strookt met, maar opgevorderd wordt door de eischen van het maatschappelijk verkeer. Een ingewikkelde verstandspoging blijkt inderdaad volledig overbodig om het onduldbaar karakter van de toepassing der gemeenrechtelijke regelen nopens de vernietigbaarheid der huwelijksovereenkomsten in te zien. Een concreet voorbeeld zal ons aantoonen dat het praktisch allernoodwendigst is, dat elk belanghebbende ten allen tijde de nietigheid der huwelijksvoorwaarde zou kunnen opwerpen. X en Y trouwen na een huwelijkscontract te hebben doen opstellen. Het contract is nietig wegens onbekwaamheid van echtgenoot X. Past men nu de gemeenrechtelijke regelen nopens de vernietigbaarheid toe, welk is dan het feitelijke onduldbaar resultaat? Al de handelingen, door echtgenoot X gesteld met echtgenoot Y of door X en of Y met derden zijn geldig of niet geldig: zich bepaald uitspreken behoort tot het rijk der onmogelijkheden. Bedoelde onzekerheid handhaaft zich gedurende den ganschen duur van het huwelijk (en het gold een minderjarige!) en ze kan dan nog voort blijven bestaan gedurende een tijdsbestek van 10 jaren, volgend op den dag der ontbinding van het huwelijk. Op haast onbeperkte wijze kan, gedurende die normaal zeer langdurige tijdsperiode, echtgenoot X handelen, zooals hij het goed oordeelt. Dat zulks niet kon overeengebracht worden met de rechtmatige eischen van het maatschappelijk verkeer, behoeft geen nader betoog. Slechts één oplossing kan praktisch en volledig voldoening geven: alle nietigheden beschouwen als behorende tot de openbare orde. Inderdaad, de verbetering, welke we voorgesteld zagen door de tweede theorie, stuit op onwederprekelijke bezwaren van rechtskundigen aard.

Kan de leer van de volstreckte nietigheid der gebrekkige huwelijksvoorwaarde bijgetreden worden in het kader onzer wetgeving? Een oplossing inderdaad, alhoewel praktisch nuttig en zelfs noodzakelijk, kan daarom, gezien de bestaande wetten, nog niet worden verdedigd op het juridisch plan. En aan die overweging moet er een andere worden toegevoegd, luidend dat de rechter dient recht te spreken volgens de bestaande normen en dat hij geenszins de aan den wetgever toebedeelde taak mag overnemen, ook niet al zou een werkelijke wetsleemte bestaan of al zouden de eischen der praktijk een zeer dringend karakter dragen. We denken echter dat het bovenstaande bezwaar ter zake niet bestaat en dat de buitengewone afwijking van

het gemeene recht, zooals de Fransche rechtspraak die heeft ingevoerd, wel degelijk juridisch kan verrechtvaardigd worden. De wetgever heeft gewild, dat alle huwelijksovereenkomsten vóór het huwelijk en bij notarieele akte zouden opgemaakt worden. Hij heeft daarenboven een duidelijk verbod uitgevaardigd, houdend dat na de voltrekking van het huwelijk geen enkele verandering meer aan de huwelijksvoorwaarde kan toegebracht worden: de regel der onveranderlijkheid of immutabiliteit der huwelijksbedingen. De indruk van het plechtig en onveranderlijk karakter der huwelijksvoorwaarde vinden we nog ter dege versterkt in een voorschrift, luidend: « Alle veranderingen en tegenbrieven, zelfs in de door het vorig artikel voorgeschreven vormen opgemaakt, blijven ten aanzien van derden zonder kracht, indien zij niet achteraan op de minuut van het huwelijkscontract geschreven zijn; en de notaris mag, op straffe van schadevergoeding aan partijen, en van een hoogere straf zoo daartoe aanleiding bestaat, geen grossen of uitgiften van het huwelijkscontract afleveren, zonder de verandering of den tegenbrief achteraan over te schrijven » (12). Uit de samenvoeging der voormelde wettelijke beschikkingen meenen we te mogen afleiden, dat de plechtige en onveranderlijke huwelijksvoorwaarde « essentieel » onvatbaar is om wijzigingen te kunnen ondergaan ten gevolge van de willekeurige belofte van een der partijen. De bijzondere en eigene watheid of essentie der huwelijksovereenkomsten maakt voor dezen de toepassing van de gemeenrechtelijke regelen nopens de vernietigbaarheid onmogelijk. De huwelijksvoorwaarde, plechtig en onherroepelijk contract, belangt voorzeker op de eerste plaats de echtgenooten aan, maar daarenboven en niet in mindere mate de kinderen, die zij uit hun huwelijk doen geboren worden, alsmede de derden, met welke zij staande het huwelijk handelen op het juridisch plan. Daarom zal de huwelijksvoorwaarde, buiten elke belofte van partijen en wegens tot de openbare orde behorende rechtsvoorschriften, geldig zijn of volstrekt nietig en zulks *ab initio*. Het algemeen belang, eenig doeleinde van een spiritualistische wetgeving zooals de onze, vergt dat derden, en van den dag der huwelijksvoltrekking af, weten onder welk huwelijksgoederenstelsel de echtgenooten getrouwd zijn en welke regelen dienvolgens hun geldelijke belangen beheerschen. Is de huwelijksvoorwaarde geldig, dan zijn de echtgenooten en derden er

definitief door gebonden en aan onderworpen; is zij echter nietig, dan bestaat, wegens de essentie zelf der huwelijksvoorwaarde, die nietigheid van rechtswege en *ab initio* op absolute manier en gelden dienvolgens de regelen der wettelijke gemeenschap. We kunnen ten slotte met de hooger gegeven motiveering, die steunt op den aard der huwelijksvereenkomsten en den geest van den Code Napoléon, een wetsbeschikking in verband brengen, die luidt als volgt: « De minderjarige, die bekwaam is om een huwelijk aan te gaan, is bekwaam om toe te stemmen in alle overeenkomsten die het huwelijkscontract kan bevatten; en de daarin door hem gemaakte overeenkomsten en schenkingen zijn *geldig*, mits hij in het contract bijgestaan werd door de personen, wier toestemming tot de geldigheid van het huwelijk vereischt is » (13). We meenen dat, bij afwezigheid van bijstand, de huwelijksvoorwaarde *ongeldig* is en dat die ongeldigheid met absolute nietigheid gelijkstaat. Daaruit mag blijken, dat er naar onze opvatting een essentieele onvereenigbaarheid bestaat tusschen, eenerzijds, de gemeenrechtelijke regelen nopens de vernietigbaarheid en, anderdeels, de huwelijksvereenkomsten. Zijn deze, om welke redenen ook, gebrekkig, dan brengt zulks de radikale nietigheid mede.

Bij het onderzoek der onderscheidene leerstellingen ter zake, hebben we de houding aangeduid der voornaamste Belgische rechtsgeleerden. Er blijft ons nog over een kijk te werpen op de Belgische rechtspraak. Bij mijn weten is haar de gelegenheid nog niet te beurt gevallen om op formeele en rechtstreeksche manier uitspraak te doen nopens het karakter der nietigheid, dat aan een gebrekkige huwelijksvoorwaarde dient toegeschreven te worden. We hebben nochtans een vonnis aangetroffen, waarbij wordt verklaard, dat het beginsel van de onveranderlijkheid of onherroepelijkheid der huwelijksvoorwaarden zich verzet tegen het ontvankelijk verklaren eener vordering in nietigverklaring, gesteund op de dwaling of het bedrog, waardoor de toestemming van een der medecontractanten zou gevicieerd zijn. Zonder dat de vraag nopens het karakter der nietigheid rechtstreeks bedoeld was, verklaart het bewuste vonnis, aan de hand van den reeds vermeldden auteur L. Guillouard (14), dat de absolute vastheid der huwelijksvoorwaarden de mogelijkheid van het bestaan der betrekkelijke nietigheden uitsluit. De partij inderdaad, in welker voor-

deel de relatieve nietigheden of vernietigbaarheden zouden aangenomen worden, zou, in volkomen willekeur, de bewuste nietigheid kunnen inroepen of niet inroepen, kunnen bekrachtigen of niet bekrachtigen en derwijze alle derden in de volstreckte onzekerheid kunnen laten nopens het door de echtgenooten aangenomen huwelijksgoederenstelsel (15). De nietontvankelijkverklaring der vordering in nietigverklaring, gesteund op dwaling of bedrog, zooals het vonnis beschikt, mag niet worden aangezien als zouden dwaling of bedrog toegelaten zijn in zaken van huwelijksvereenkomsten. Zij beduidt alleen dat eene, wegens dwaling of bedrog gebrekkige huwelijksvoorwaarde volstrekt nietig is en derhalve niet nietig kan « verklaard » worden. Het bedoelde vonnis treedt de stelling bij van den auteur, dien het vernoemt, nl. L. Guillouard, die zonder voorbehoud en we meenen op goede gronden, de Fransche jurisprudentie bijtreedt, daar waar ze voorhoudt, dat huwelijksvereenkomsten, gevicieerd door de onbekwaamheid van een der aanstaande echtgenooten of door toestemmingsgebreken, volstrekt nietig zijn.

De natuur der huwelijksvoorwaarde, zoo belangwekkend, niet alleen voor de echtgenooten, maar ook voor de uit den echt te spruiten kinderen, alsmede voor de derde personen, die met de echtgenooten zullen handelen, vereischt dat zij *ab initio* hetzij geldig, hetzij volstrekt nietig zijn zou. Een betrekkelijke nietigheid kan, wegens de bijzondere natuur der zaken, niet worden weerhouden in zake van huwelijksvereenkomsten.

Dr. jur. Raymond JACOBS,
Licentiaat in het Notariaat.

(1) Art. 1394 B. W.

(2) Art. 1395 B. W.

(3) Nopens de bekwaamheid van den ontzette bestaat ernstige betwisting tusschen de rechtsgeleerden onderling en tusschen deze laatsten en de rechtspraak.

(4) De vordering in nietigheid wegens benadeeling geldt alleen in de door de wet uitdrukkelijk voorziene gevallen.

(5) Art. 1125 B. W.

(6) Art. 1166 B. W.

(7) Art. 1338 B. W.

(8) Art. 1304 B. W.

(9) Deze leer vinden we o. m. verdedigd door A. COLIN-H. CAPITANT, *Cours élémentaire de droit civil français*, deel III, Parijs, 1932/7, p. 44-46, n° 46.

(10) Zulks vinden we bijgetreden door F. LAURENT, *Principes de droit civil français*, deel XXI, n° 35 en E. R. N. ARNTZ, *Cours de droit civil français comprenant l'explication des lois qui ont modifié le code civil en France et en Belgique*, deel III, Brussel 1879/2, n° 497.

(11) Cass. fr., 5 Maart 1855, D., 1855, I, 101; Cass. fr., 19 Juni 1872, D., 1872, I, 345; Req., 16 Juni 1879, D., 1880, I, 415; L. GUILLOUARD, *Traité du contrat de mariage*, deel I, Parijs, 1885, p. 290, n° 316; R. JAPIOT, *Nota sub Burg. Rechthb.* Quimper, 23 November 1910, S., 1912, 2, 257; V. THIRY, *Cours de droit civil*, deel III, Luik, 1893, p. 270, n° 252.

(12) Art. 1397 B. W.

(13) Art. 1398 B. W.

(14) Cfr. o.c., deel I, p. 266, n° 293.

(15) Aarlen, 27 Juli 1910, Pas., 1910, 3, 315.

RECHTSpraak

279

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 2 December 1938.

Voorzitter : M. Van Dijk.

Raadsheeren : MM. Van der Donckt en Loppens.

Advocaat-Generaal : M. van den Brande de Reeth.

Pleiter : Mr Van der Donckt.

ECHTSCHIEDING. — ARTIKEL 310. — PUBLIEKE ORDE.

Artikel 310 B. W. volgens hetwelk de echtgenoot tegen dewelke een scheiding van tafel en bed werd uitgesproken, uit oorzaak van overspel, niet gerechtigd is de omzetting van de scheiding van tafel en bed tot echtscheiding aan te vragen, is van publieke orde.

Het onderhoud van bijzit in het echtelijk huis dient gelijk gesteld te worden met het overspel van de vrouw.

Biront t/ Peeters.

Advies :

Gezien het vonnis d.d. 25 Februari 1933, in zake Peeters Maria tegen Biront Hubertus, waarbij de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen de scheiding van tafel en bed aan aanlegster Peeters Maria heeft toegestaan;

Gezien het vonnis in dato 7 Juni 1938 waarbij bij tegenspraak dezelfde rechtbank op aanvraag van aanlegger Biront, de echtscheiding van lijf en goederen in echtscheiding heeft omgezet;

Gezien het beroep door den Heer Procureur des Konings bij de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen op 14 Juli 1938 ingesteld;

Overwegende dat het beroep regelmatig is in den vorm;

Overwegende dat het bestreden vonnis een schending uitmaakt van artikel 310 van het Burgerlijk Wetboek (Wet van 20 Maart 1927) naar luid waarvan de omzetting in echtscheiding van de scheiding van tafel en bed niet toegelaten wordt als wanneer de scheiding van tafel en bed uit oorzaak van overspel uitgesproken werd;

Overwegende dat bij vonnis van 25 Februari 1933 hooger vermeld de scheiding van tafel en bed aan aanlegster Peeters toegestaan werd op grond van eene correctionele veroordeeling ten laste van verweerder Biront uit hoofde van onderhoud van een bijzit in het echtelijk huis;

Overwegende dat de Wet van 20 Maart 1927 dit geval uitdrukkelijk beoogt. (Zie o.m. tweede verslag aan de Kamer, Pasin. blz. 88, kol. 2, laatste paragraaf);

Overwegende dat het hier een wetsbepaling betreft welke de openbare orde aanbelangt, en deze door het uitgesproken vonnis in gevaar wordt gesteld;

Aangezien het buiten kijf is dat het Openbaar Ministerie, bij toepassing van art. 46 der Wet van 20 April 1810 het recht bezit in zake echtscheiding beroep aan te tekenen;

Om deze redenen :

Behage het aan het Hof, het beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren; bij gevolg het vonnis waarop beroep te niet te doen; gedaagde op beroep Biront zijn vordering te ontfeggen; hem in de kosten van beide gedingen te verwijzen.

Arrest :

Overwegende dat door beroepene Biront niet wordt betwist dat de scheiding van tafel en bed om oorzaak van overspel werd uitgesproken door vonnis in dato van 25 Februari 1933;

Overwegende dat niet kan worden ingegaan op de redeneering van beroepene als zou de wijziging aan voormalig artikel 310 van het burgerlijk wetboek door de wet van 20 Maart 1927 gebracht voor gevolg hebben de nieuwe beschikkingen aan het gebied van de openbare orde te onttrekken;

Overwegende dat beroepene zijne zienswijze steunt op de bewering dat sedert de wet van 20 Maart 1927, de rechter slechts volgens beweegredenen van privaat belang heeft te beslissen, beweegredenen die de openbare orde niet meer aanbelangen;

Overwegende dat het feit dat de scheiding van tafel en bed in echtscheiding thans vrijstaand voor den rechter is, wanneer zij vroeger verplichtend was, niet volstaat om den aard van de wetsbepalingen te veranderen; dat er hier, zoowel vóór als na de wet van 20 Maart 1927 over private belangen wordt beslist, belangen die den personenstand betreffen en dienvolgens de openbare orde aanraken, zonder dat er daarvan door bijzondere overeenkomsten moge afgeweken worden;

Overwegende dat uit deze beschouwingen vloeit dat in casu, de tusschenkomst van het openbaar ministerie verrechtvaardigd en zijn beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat het dus ten onrechte is en bij overtreding aan de beschikkingen der wet van 20 Maart 1927 (art. 310 van het Burgerlijk Wetboek) dat het vonnis a quo de scheiding van tafel en bed in echtscheiding omgezet heeft; dat het beroep aldus gegrond is;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Beslissende op tegenspraak, alle verdere of meerdere besluiten van de hand wijzende, zegt het beroep regelmatig in vorm, ontvangt het en er recht op sprekende, doet het vonnis a quo te niet, wijzigende, wijst af de vordering van beroepene;

Verwijst hem in de kosten van beide aanleggen.

280

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

24 December 1938.

Voorzitter : M. Convent.

Raadsheeren : MM. de Kettenis de Hollaeken.

Op. Min. : M. Van Durme, adv.-gen.

Pl. : Mrs Hermans, Cleynmans en Catfolies.

STRAFRECHT. — TIJDELIJK WEGNEMEN VAN EEN AUTO. — DIEFSTAL.

Het wegnemen van een auto, tijdelijk door den eigenaar alleen gelaten, met het eenig doel er een rit mede te doen moet aanzien worden als strafbare diefstal.

Op. Min. t/ Vranckx en Cten.

Aangezien de feiten sub II, A 1° en 2° B en C, zoo zij door den eersten rechter vastgesteld werden ten laste van eersten beklaagde bewezen zijn gebleven door het onderzoek voor het Hof gedaan; dat er daarvoor eene billijke toepassing der strafwet gedaan is geworden;

Aangezien met reden, eerste betichte vervallen werd verklaard van het recht een motor-voertuig te voeren voor gansch zijn leven;

Aangezien daarenboven, uit het onderzoek voor het Hof gedaan, gebleken is dat de drie betichten, om zich het tijdelijk gebruik van een auto te verschaffen, den auto van benadeelde Broeckmans bedrieglijk onvreemd hebben;

Dat het niet bewezen is dat betichten twee of meerdere sigaren, die in den auto zouden gelegen hebben, bedrieglijk zouden onvreemd hebben;

Om deze beweegredenen :

Het Hof,

Beslissende op tegenspraak...

Doet het bestreden vonnis te niet in zoverre het betichten vrijgesproken heeft wegens feit sub I-1° en voor wat aangaat de kosten;

Wijzigende en beslissende met eenparige stemmen;

Verklaart de betichting van diefstal van een auto bewezen en verwijst...

281

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 29 Maart 1939.

Voorzitter : M. Moreels.

Rechters : MM. Meir en Janssens.

O. M. : M. van Hille.

Pleiters : Mrs Vroman en Van Alsenoy.

INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT. — ECHTSCHIEDING. — HONGAARSCH EENDELDANEN. — BEVOEGDHEID DER BELGISCHE RECHTBANKEN.

In zalde echtschieding moet men de persoonlijke wet der partijen volgen.

Er moet een reden van echtschieding bestaan én volgens de Belgische wetgeving én volgens de persoonlijke wet der partijen.

De Hongaarsche wet bepaalt dat de Hongaarsche rechtbanken alleen en uitsluitend bevoegd zijn om over de echtschiedingen van Hongaarsche onderdanen te be-

slissen. Deze bepaling is een regel welke deel uitmaakt van het persoonlijk statuut en welke de vreemde landen krachtens hunne souvereiniteit aan hunne onderdanen mogen opleggen;

De Belgische Rechtbanken zijn dus onbevoegd om te beslissen over de echtschieding van Hongaarsche onderdanen.

Musbet t/ Gigos.

Advies van het Openbaar Ministerie :

Beide echtgenooten waren van Hongaarsche nationaliteit op het oogenblik van hun huwelijk (en zijn nu nog van Hongaarsche nationaliteit) zoodat hun persoonlijke wet dient toegepast. De redenen van echtschieding welke beide inroepen in hunnen eisch en tegeneisch bestaan en in hun persoonlijke wet en in de Belgische wetgeving (Piérard, Divorce et séparation de corps, III, bl. 280), wat vereischt wordt door de rechtspraak van onze Rechtbank zoodat zij theoretisch de echtschieding zouden kunnen bekomen. Doch in feite zijn, volgens ons, noch de eisch, noch de tegeneisch ontvankelijk.

Inderdaad ingevolge de Hongaarsche wetgeving zijn de Hongaarsche rechtbanken *alleen en uitsluitend* bevoegd om uitspraak te doen over zaken van echtschiedingen en huwelijken tusschen Hongaarsche onderdanen (artikel 114 der Hongaarsche wet over huwelijk, artikels 414 al. 6 en 639 van het Hongaarsche wetboek van burgerlijke rechtspleging, Répertoire de Droit International V° Droit International Privé, Hongrie Bd. VI, bl. 464, n° 96 en bl. 473 n° 408, de Magyary hoogleeraar te Budapest en lid van de Koninklijke Hongaarsche academie : Les rapports internationaux du droit Hongrois in Journal du Droit International Clunet, 1924, bl. 601 en 1927, bl. 209 ; Koninklijk Hoogste Gerechtshof van Hongarië, 3e Kamer, 8 Mei 1912, Clunet 1914, bl. 1011). Een vonnis verleend door een vreemde Rechtbank zou zelfs niet overgeschreven worden of erkend worden in Hongarië (Schwartz, Die Internationale Beziehungen des Ungarischen Zivil procesrechter. Zeitschrift fur Internationales Recht, 1929, bl. 165-166. Artikel 67 der Hongaarsche wet, n° 33 van 1894).

Dit zijnde van persoonlijk statuut moet geëerbiedigd worden. Den vreemde Staat put in zijne souvereiniteit het recht van de bevoegdheid zijner eigen juridicties verplichtend te maken voor zijne onderdanen.

Overigens de Hongaarsche Rechtbanken zijn bevoegd in zake van persoonlijk statuut der vreemdelingen indien hun persoonlijke wetgeving het vonnis dat zou tusschenkomen, zou erkennen (Schwartz loc. cit.), en de vreemdelingen moeten wanneer zij zich tot de Hongaarsche rechtbanken wenden bewijzen dat de Rechtbank van hun land het vonnis verleend in Hongarië zou erkennen (art. 116 der Hongaarsche wet over huwelijk).

Het is van zelfsprekend dat deze Hongaarsche wetgeving niet tegenstrijdig is met de Belgische openbare orde zoolang beide echtgenooten vreemdelingen zijn. Zulks was de oplossing van het verdrag van 's Gravenhage (artikel 5) welke wel is

waar niet meer bestaat doch waarvan de oplossingen nog een doctrinale waarde hebben.

Overigens deze oplossing werd aangenomen in een geval gelijkaardig met het huidig geval en nadat het verdrag van Den Haag niet meer bindend was voor België door het Hof van Beroep te Brussel eensluidend het advies van den heer Eerste Advocaat Generaal De Hoon op 15 Maart 1922 (*Belgique judiciaire* 1923, col. 103), en door onze Rechtbank (vonnis van 19 November 1937, R. W. 1938, n° 14, kol. 547, vonnis waarin men citeert : *Dalloz, Petit Précis de Droit Int. Privé*, éd. 1937, bl. 393 en *Annuaire de législation étrangère* 1895, bl. 378).

Wij meenen dus dat beide vragen niet onverklaard dienen verklaard.

De Procureur des Konings,
van Hille.

Vonnis :

Overwegende dat partijen van Hongaarsche nationaliteit zijn en dat bijgevolg de Hongaarsche wet, zijnde hunne persoonlijke wet, dient toegepast te worden;

Overwegende dat de Hongaarsche wet, welke, zooals de Belgische wet, als redenen tot echtscheiding de grove beledigingen en het overspel aanneemt, nochtans ingevolge artikel 114 van haar Burgerlijk Wetboek van 1894 voorziet dat « alleen de door de Hongaarsche Rechtbanken uitgesproken vonnissen uitvoerbaar zijn in de gedingen betreffende het huwelijk der Hongaarsche onderdanen »;

Dat hieruit blijkt dat partijen zich alleen tot de Hongaarsche Rechtbanken kunnen richten in zake echtscheiding;

Overwegende dat partijen aanvoeren dat de Belgische Rechtbank deze regel van bevoegdheid niet moet eerbiedigen omdat dit tegenstrijdig zou zijn met de algemeene principes van het internationaal privaatrecht, welke thans weder moeten toegepast worden, nu dat het verdrag van Den Haag van 13 Juni 1902, welke deze regel in voege bracht, door België opgezegd werd;

Overwegende weliswaar dat bovengemeld verdrag sedert 31 Oktober 1918 voor België niet meer bindend is en dat bijgevolg de Rechtbank zich alleen op de algemeene principes moet staven;

Dat nochtans deze principes tot de onbevoegdheid der Belgische Rechtbanken moeten leiden;

Overwegende dat het verdrag van Den Haag alleen maar een geval van toepassing van een regel van persoonlijk statuut bekrachtigd heeft ingevolge de algemeene principes van het internationaal privaatrecht sedert lang in België aangenomen (zie Hof van Beroep te Brussel, eensluidend advies van den Heer Eerste Advocaat Generaal De Hoon, van 15 Maart 1922, *Belgique judiciaire* 1923, kol. 103);

Overwegende dat de Heer Procureur des Konings in zijn advies ter zitting gegeven met reden heeft doen gelden dat de vreemde Staat in zijn souvereiniteit het recht put de bevoegdheid zijner eigen jurisdictie voor zijne onderdanen verplichtend te maken en dat de Hongaarsche Wetgeving niet tegenstrijdig is met de Belgische openbare orde zoolang beide echtgenooten vreemdelingen zijn;

Overwegende dat de eisch van aanlegster, zoowel als de tegeneisch van verweerder niet ontvankelijk zijn (zie ook vonnis dezer Rechtbank van 19 Nov. 1937, R. W. 1938, n° 14, kol. 547); dat immers door het aanvaarden van het stelsel der partijen, men tot het onbegrijpelijk gevolg zou komen, dat de echtelieden twee verschillende persoonlijke statuten zouden hebben, dat zij in België echtgescheiden zouden zijn en in Hongarië gehuwd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende bij tegenspraak. Alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Gehoord den heer van Hille, Substituut van den Prokureur des Konings in zijn eensluidend advies gegeven in openbare zitting;

Verklaart de eisch en de tegeneisch niet ontvankelijk om reden van onbevoegdheid en verwijst ieder der partijen tot de kosten door haar gedaan.

282

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

16 December 1938.

Voorzitter : M. Ulrix.

Rechters : MM. Van Caenegem en Thoné.

Op. Min. : M. Kemp.

Pleiters : Mrs Driessen en Indekeu.

AANSPRAKELIJKHEID. — VOERMAN. — OP-LADEN VAN MINDERJARIGE KINDEREN. — ONGEVAL BIJ AFSTIJGING. — LASTIG OF ONGEDULDIG PAARD. — VERANTWOORDELIJKHEID. — MOREELE SCHADE. — JEUGDIGE BROEDERS OF ZUSTERS.

Begaat een onvoorzichtigheid de voerman die, na kinderen op een ledige hooikar te hebben toegelaten, ze later laat afstappen zonder de voorzorg te nemen zijn paard stevig bij den teugel vast te houden om aldus alle onverwachte beweging van het dier te voorkomen en zeker als hij wist dat zijn paard nog al lastig was en tevens ongeduldig op den terugtocht naar den stal.

Bij de beoordeling der verantwoordelijkheid dient nochtans rekening gehouden met de eigen onvoorzichtigheid van het slachtoffer en deze, veel groter, van hen die voor de zorg en de bewaking van het kind instonden; eveneens met den samenloop van fatale omstandigheden.

Broeders of zusters van het slachtoffer van een doodelijk ongeval, respectievelijk vijf jaar en zes maanden oud, kunnen, gezien hun jeudigen ouderdom, geen aanspraak maken op vergoeding voor moreele schade.

Vandenrul t/ Straten.

Overwegende dat op 24 September 1937 de kleine Maria Vandenrul, negenjarig dochterje en zusje van aanleggers, in gezelschap van drie andere kinderen had plaats genomen op de ledige hooikar van verweerder met diens toestemming; dat na 250 meter gereden te hebben, dit kind van de kar viel; op het oogenblik dat het van de kar wilde afkruipen, ten gevolge van een onverwachte beweging van het paard; dat het ter oorzaak van dezen val, na weinige oogenblikken, overleed;

Overwegende dat de tegenwoordige eisch voor doel heeft verweerder verantwoordelijk te hooren verklaren voor de gevolgen van bedoeld ongeval en hem deswege te hooren veroordeelen aan aanlegger te betalen verschillende sommen van een gezamenlijk bedrag van 50.000 frank bij wijze van schadevergoeding;

Overwegende dat het vaststaat dat verweerder, alhoewel een genaamde Geurts de vier betrokken kinderen aanraade van de kar af te blijven, hen toeliet op deze kar, zijnde een ledige hooikar, plaats te nemen; dat hij niet zoozeer daardoor zijne verantwoordelijkheid op het spel zette, maar wel door het feit dat hij nadien zijne kar tot stilstand bracht om de kinderen toe te laten deze te verlaten, zonder de voorzorg te nemen zijn paard stevig bij den teugel vast te houden om aldus alle onverwachte beweging van het dier te voorkomen tijdens het afstappen der kinderen; dat dergelijke maatregel zich des te meer opdrong dat verweerder wist dat zijn paard nog al lastig was en tevens ongeduldig op den terugtocht naar den stal;

Overwegende dat het voortvloeit uit een politie-onderzoek betreffende de termen van hetwelk de partijen akkoord gaan dat het ongeval gebeurde op het oogenblik dat de kleine Vandenrul recht stond op de kar, gereed om deze te verlaten, en haar val veroorzaakt werd door een plotselinge voorwaartsche beweging van het paard;

Overwegende, indien aldus verweerder voor de gevolgen van het gebeurde aansprakelijk dient gesteld te worden de eigen onvoorzichtigheid van het slachtoffer nochtans niet mag uit het oog verloren, noch deze, veel grooter, van hen die voor de zorg en de bewaking van het kind instonden, en oogluikend aan de kinderen toeliet op zulke weinig beschutte kar plaats te nemen;

Dat eveneens dient aangenomen te worden dat het ongeval het spijtig gevolg is geweest van eenen samenloop van fatale omstandigheden, zoodanig dat in normale omstandigheden een val van dusdanige hoogte geen het minste betreurenswaardig gevolg zou gehad hebben; dat om al deze redenen slechts een vierde der burgerlijke verantwoordelijkheid ten laste van verweerder moet gelegd worden;

Dat de schade als volgt kan vastgesteld:
Moreele schade (voor ieder der ouders)

	10.000 frank	20.000,00
Pijn en lijden van 't slachtoffer dat		
bijna onmiddellijk stierf		500,00
Stoffelijke schade		355,00

Te samen : fr. 20.855,30

Overwegende dat de twee zusjes van het slachtoffer respectievelijk vijf jaar en zes maanden op het oogenblik van het ongeval, op geen vergoeding mogen aanspraak maken, daar zij, om wille van hun ouderdom het intense leed niet hebben kunnen voelen dat «in casu» het eenige zou kunnen zijn dat gebeurlijk aanleiding zou kunnen geven tot vergoeding voor moreele schade (cfr. Vonnis Corr. Rechtb. Tongeren, 5-3-1935 in zake Lambrix en Nicolaers t/ Daenen);

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelend in openbare zitting en tegensprakelijk;

Alle andere of tegenstrijdig besluiten afwijzende;

Zegt voor recht dat verweerder een vierde verantwoordelijk is voor de gevolgen van het doodelijk ongeval op 24 September 1937 aan Maria Elisabeth Vandenrul overkomen;

Zegt dat deze eisch ongegrond is voor zoover hij voor doel heeft vergoeding te bekomen voor moreele schade aan Vandenrul Maria, Anna, Josephina, Wilhelmmina en aan Vandenrul Janina, Anna, Pierrot;

Veroordeelt verweerder te betalen aan aanleggers Vandenrul Mathias en Boeckx Maria, een vierde der som van 20.855,30 frank of 5.213,82 fr. bij wijze van schadevergoeding voor dit ongeval; samen met de rechterlijke intresten vanaf 30 December 1937, dag der dagvaarding;

Veroordeelt verweerder daarenboven tot de kosten van het geding.

283

CORRECTIONNEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 13 November 1937.

Voorzitter: M. Angenot.

Rechters : MM. Beeckman en Desolre.

O. M. : M. Wouters.

Pleiter : Mr Clymans.

SOCIALE WETGEVING. — BEDIENDENPENSIOENEN. — HOEDANIGHEID VAN BEDIENDE. — WET VAN 9 JULI 1926. — NIET TOEPASSELIJK.

Wat betreft de toepassing van de wet van 18 Juni 1930 betreffende de bediendenpensioenen kunnen de bepalingen van art. 4 van de wet van 9 Juli 1926 op de Werkrechtersraden volgens dewelke zekere categorieën personen beschouwd worden als bedienden, niet ingeroepen worden. Zijn te beschouwen als bedienden wat de toepassing van de wet van 18 Juni 1930 betreft, enkel de werknemers die hoofdzakelijk geestes arbeid verrichten. Een winkeljuffer is dus, wat betreft de toepassing van de wet van 18 Juni 1930, niet noodzakelijk een bediende.

O. M. t/ De Ridder.

Aangezien het beroep regelmatig is geschied;

Aangezien betichte in zijne besluiten, eene principiele vraag doet gelden: «*kunnen de winkeljuffers van betichte aanzien worden als bediende, voorwat betreft de toepassing der wet van 18 Juni 1930*»;

Aangezien het Openbaar Ministerie om deze vraag bevestigend te beantwoorden zich steunt op artikel 4 der wet van 9 Juli 1926 op de werkrechtersraden;

Aangezien aangehaald artikel slechts betrekking heeft op de samenstelling en de zending van de werkrechtersraden, doch zonder invloed is op de wet van 18 Juni 1930, betreffende de verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood, noch op de rangschikking der personen die aan deze wet onderworpen zijn;

Aangezien, inderdaad, uit de verklaringen van

den heer Minister van Handel en Nijverheid en Maatschappelijke Voorzorg, tijdens de bespreking der wet op de bediendenpensioenen voldoende is gebleken, dat, voor de toepassing dezer wet, de winkeljuffers als bedienden slechts kunnen aanzien worden indien in hun arbeid het geesteselement een overwegende rol speelt;

Aangezien het nochtans voldoende blijkt uit den bundel en uit de verklaringen door de winkeljuffers voor de politie afgelegd, dat zij hoofdzakelijk geestesarbeid verrichten.

Om deze redenen:

Aanvaardt de rechtbank het beroep, en er op rechtdoende tegensprekelijk bekrachtigt het vonnis waarover beroep om door het Openbaar Ministerie uitgevoerd te worden volgens zijnen vorm en inhoud en verwijst den betichte tot de kosten der twee gedingen.

284

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

24 Januari 1939.

Voorzitter : M. Verschuren.
Rechters : MM. Verbeke en De Smedt.
Referendaris : M. L. Thuysbaert.
Pleiter : Mr Melis.

VERKEER. — LINKS AFZWENKEN. — PRIORITEIT VAN RECHTDOORRIJDENDE GEBRUIKERS. — FLIKKERLICHT. — GEEN OMWERPING DER PRIORITEIT.

Het gebruiken van het richtingsteeken heeft niet voor gevolg dat een autovoerder naar links mag afdraaien, wanneer autovoerders achter hem aankomen en, rechtdoorrijdend, krachtens artikel 57 2° de prioriteit hebben.

N. V. «Drukkerij en Publiciteit Bernaerts» t/
Van Osselaer.

Gezien de inleidende dagvaarding van 6 Januari 1939;

Aangezien de aanlegster betaling eischt van fr. 1.268,60 tot vergoeding der schade door haar geleden ten gevolge van een aanrijding, waarvan zij, op 8 September 1938, het slachtoffer was te Lokeren en voor dewelke verweerder aansprakelijk wordt gesteld; dit bedrag te vermeerderen met de rechterlijke intresten vanaf 8 September 1938, datum van het ongeval, de kosten des gedingen en verklaring dat het te vellen vonnis uitvoerbaar zal zijn niettegenstaande verzet of beroep en zonder borg;

Aangezien uit de bestanddeelen der zaak blijkt en, namelijk, uit de verklaring afgelegd, onmiddellijk na het ongeval, aan de wachtheesters der rijks-wacht te Lokeren, door den chauffeur van den vrachtauto, dat alléén deze laatste verantwoordelijk is voor het ongeval;

dat, inderdaad, bedoelde verklaring de bekentenis insluit van een dubbele overtreding van de Wegcode, meer bepaaldelijk van art. 57, 1a en 2; wets-

bepalingen die aan den weggebruiker de verplichting opleggen :

art. 57, 1a : « den doorgang vrij te laten voor de in beweging zijnde weggebruiker, wanneer hij, na een stilstand, weer aanzet »;

art. 57, 2 : « wanneer hij links wil afdraaien, mag de weggebruiker den doorgang niet afsnijden voor dengene die zijn weg vervolgt »;

Aangezien de aangestelde van verweerder bekend heeft aan de rijkswacht : dat hij, komende uit de richting van Gent, zijn wagen heeft stilgehouden te Lokeren, ter hoogte van zijn woning, links van de baan gelegen, alwaar hij den hof moest oprijden; dat, op hetzelfde oogenblik, een op hem volgende auto is voorbijgeerden; waarna hij zelf zijn auto heeft aangezet ten einde den hof op te rijden; dat hij begonnen was links af te draaien wanneer hij in den achteruitkijkspiegel een luxe-auto zag aankomen die wilde voorbijrijden en met zijn wagen in botsing is gekomen;

Aangezien uit deze verklaring, uitgaande van den aangestelde zelf van verweerder, afdoende blijkt :

1) dat de bestuurder van de vrachtauto, na stilstand, niet den doorgang heeft vrijgelaten voor een in beweging zijnde weggebruiker;

2) dat dezelfde chauffeur, door links af te draaien, den doorgang heeft afgesneden voor dengene die zijn weg vervolgde;

Aangezien uit de verklaring van den chauffeur van den vrachtauto met zekerheid kan opgemaakt worden dat deze gemeend heeft, wanneer de eerste auto was voorbijgereden, dat de weg vrij was; dat zijn fout juist daarin bestaat dat hij zich niet ervan vergewist heeft dat de eerste voorbijrijdende auto niet gevolgd werd door andere weggebruikers;

Aangezien de aanlegster, of deze's aangestelde, geen fout treft;

dat, inderdaad, deze laatste, gezien den stilstand van verweerder's voertuig, voorrang had krachtens de wet;

dat hij des te min er zich moest aan verwachten dat hem den doorgang zou worden afgesneden, dat een eerste auto, waarop hij onmiddellijk volgde, ongehinderd was voorbijgereden;

dat, ten aanzien van deze omstandigheden, de verantwoordelijkheid van verweerder volkomen is en, geenszins, afhangt van de vraag te weten of de bestuurder van de vrachtauto, al dan niet, een richtingsteeken gegeven heeft;

dat, immers, art. 96, lid 2, van de Wegcode uitdrukkelijk beschikt dat het gebruik van het richtingsteeken « in geen deelen de rechten en verplichtingen kan krenken die wettelijk voor de weggebruikers voortvloeien onder meer uit hun respectieven stand of uit hun snelheid »;

Wat de schade betreft :

Aangezien het bedrag der schade contradictoir werd vastgesteld en, ten andere, door verweerder niet wordt betwist;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle strijdige besluiten verwerpen, veroordeelt verweerder aan de aanlegster te betalen fr. 1.268,60, vermeerderd met de moratoire intresten vanaf 8 September 1938 tot op den dag

der inleidende dagvaarding; verwijst verweerder in de gerechtelijke intresten en de proceskosten;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

285

VREDEGERECHT TE MOL

28 Juni 1938.

Rechter : M. Van Genechten.
Pleiters : Mrs L. Boone en De Clercq.

PACHTOVEREENKOMST. — VERSTRIJKEN VAN TERMIJN. — STILZWIJGENDE WEDERINHURING. — OPZEG GEDURENDE EERSTE PACHTOVEREENKOMST. — GELDIGHEID.

Een pacht aangegaan voor een termijn van negen jaar en niet tijdig opgezegd gaat bij stilzwijgende wederinhuring terug voor een onbepaalde tijd in. Aan deze nieuwe pacht kan slechts een einde worden gesteld door een opzeg van twee jaar. Deze echter kan reeds worden gegeven vóór het verstrijken van de negen eerste jaren.

Nys t/ Nys.

Aangezien de vordering strekt tot het hooren bekrachtigen van den opzeg der pacht eener hoeve met aanhoorigheden en landerijen, groot ongeveer 7½ hectaren en gelegen te Meerhout, Borgerhout en Balen, verhuurd bij mondelinge overeenkomst tusschen aanleggers, verhuurders, en verweerder, huurder, om te eindigen op 15 Maart 1939, opzegging gedaan bij exploit van deurwaarder Abts op 4 Maart 1938 tegen 15 Maart 1940 en te hooren bevelen dat op 15 Maart 1940 de pacht ten einde zal zijn en verweerder de gepachte onroerende goederen zal moeten ontruimen en ter vrije en gansche beschikking te stellen van aanleggers;

En bij gebreke hieraan te voldoen, aanleggers van nu af voor alsdan te hooren machtigen om verweerder met de zijnen en al die er zich zouden bevinden met zijn voorwerpen op de openbare baan te doen zetten door een daartoe aanzochten deurwaarder;

Aangezien verweerder beweert dat deze opzegging ongeldig is omdat ingevolge art. 1776 van het B.W. na het verstrijken van de pacht waaraan geen einde werd gesteld door den wettelijken opzeg een nieuwe pacht begint van onbepaalde duur waaraan slechts een einde kan worden gesteld door een opzegging van twee jaar; en aanleggers het recht niet hebben door een opzeg een einde te stellen aan een pacht welke nog niet is ontstaan daar deze slechts begint bij het einde der vorige pacht en dus aanleggers slechts dan een einde kunnen stellen aan de nieuwe pacht wanneer deze begonnen is;

Aangezien dit stelsel geen rekening houdt met de wettelijke basis der stilzwijgende wederinhuring — de stilzwijgende wederinhuring namelijk is gegrondvest op een wederzijdsche toestemming der kontrakteerende partijen — deze toestemming be-

staat wanneer verhuurder den wettelijken opzeg van twee jaar tegen het einde der negenjaarsche pacht niet heeft gedaan en huurder zijnerzijds den wettelijken opzeg aan verhuurder niet heeft bevestigd;

Aangezien op het oogenblik der opzegging dit akkoord tusschen partijen reeds bestond daar de opzegging tegen het einde der negenjaarsche pacht niet was gegeven en het er alleen op aankwam den duurtijd van de nieuwe pacht waar partijen het recht op hadden vast te stellen, daar de wet deze duurtijd niet bepaalt, immers volgens art. 1776 van het B.W. is deze nieuwe pacht van onbepaalde duur in tegenstrijd met de afgeschafte wetbepaling welke deze volgens plaatselijk gebruik regelde in casu één jaar;

Aangezien dus de opzegging welke het akkoord der nieuwe pacht die reeds in rechte bestond, heeft volledig door den duurtijd ervan te bepalen als geldig moet worden aanzien, daar ze werd gegeven ingevolge art. 1775 van het B.W., namelijk twee jaar op voorhand;

Aangezien zulks trouwens het inzicht weergeeft van den wetgever — bij de bespreking van den wettekst van art. 1776 heeft de verslaggever Van Dievoet verklaard als volgt : « Je me place dans l'hypothèse où le texte serait accepté... je pense même qu'on pourra donner congé à la fin de la huitième année pour la fin de la dixième année — aucune disposition du projet ne s'y oppose me semble-t-il » (Annales Parlementaires, 31 Januari 1929, blz. 555);

Aangezien aanleggers verklaren bij schriftelijk besluit af te zien van het overige der vraag;

Om deze redenen :

Vonnissende tegensprekelijk en met last van hoger beroep;

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Zeggen voor recht dat de opzeg gedaan bij exploit van deurwaarder Abts den 4 Maart 1938 geldig is en bekrachtigen voormelde opzegging;

Geven akte aan aanleggers dat zij afzien van het overige hunner vraag en wijzen hen hiervan af;

Verwijzen verweerder tot de kosten van het geding, begroot op 95 frank.

286

VREDEGERECHT IEPER

(1ste Kanton)

16 Januari 1939.

Vrederechter : M. Joseph Petit.
Pleiters : Mrs Waterblee en Delobel.

LANDPACHTEN. — GRONDEN TEN OPENBAREN NUTTE ONTEIGEND OF AANGEKOCHT. — BESLISSING DOOR DE ONTEIGENDE MACHT, AF TE ZIEN VAN HET UITVOEREN DER WERKEN WAAROM DE ONTEIGENING WERD GEDAAN. — DUUR VAN DE PACHT EN OPZEGGINGSTERMIJN. — BURGERLIJK WETBOEK GEWIJZIGD DOOR DE WET VAN 7 MAART 1929 ART. 1774 § 3 Nr 2 EN ART. 1775 al. 5. — OPZEGGING VAN DRIE MAANDEN. — GELDIGHEID.

Volgens de uitzonderlijke schikkingen van art. 1774, § 3, n° 2 en 1775 al. 5 van het door de wet van 7 Maart 1929 gewijzigde Burgerlijk Wetboek, mogen de contractanten den duur van de verhuring vrij bepalen voor landeigendommen die ten openbaren nutte werden onteigend of aangekocht, maar een opzegging van drie maanden is tevens nodig en volstaande om aan die verhuring een einde te kunnen stellen.

Deze regels zijn van toepassing niet enkel wanneer de werken van openbaar nut, waarvoor een onteigening werd besloten, wezenlijk zullen worden uitgevoerd, maar eveneens, wanneer, uit een of ander oorzaak, de onteigenende macht beslist van die werken af te zien.

Ministerie van Geldwezen: Bestuur der Domeinen
t/ De Vos.

Gezien het exploit-dagvaarding in dato 19 December 1938;

Gehoord partijen in hare middelen en besluiten ;
.....

In rechte : Aangezien artikel 1774, § 2 van het door de wet van 7 Maart 1929 gewijzigd burgerlijk wetboek beschikt dat, bij een eerste ingebruiktrekking, de duur van een landpacht niet minder dan *negen jaar*, mag zijn, terwijl artikel 1775, wat de landeigendommen betreft, *een eenvormigen opzeggingstermijn van twee jaar* oplegt om einde aan het huurcontract te kunnen stellen;

Aangezien echter, op deze algemeene regels, artikelen 1774, § 3, n° 2 en 1775 alinea 5 uitzondering maken voor de huurovereenkomsten betreffende gronden die ten openbaren nutte werden onteigend of aangekocht, zoodat voor die verpachtingen een opzegging *van drie maanden* voldoende voorkomt;

Aangezien om alle misverstand te vermijden, er, in de eerste plaats dient opgemerkt, dat de uitzonderingsbepaling van artikel 1774, § 3, n° 2 voormeld uitsluitelijk slaat op gronden die reeds onteigend waren tijdens de verhuring die door de onteigenende macht werd toegestaan (Parlementaire handelingen: Kamers 1928-1929, blz. 543 en 650 - Senaat 1928-1929, blz. 553 ; Répert. prat. droit belge, V° Bail à ferme, n° 37; Kluyskens, De Contracten, n° 267, blz. 309), anders zou de pachtovereenkomst door het uitwissel van het vonnis dat de pleegvormen der onteigening vervuld verklaart, uit haar zelf, van volle rechte verbroken zijn (Beltjens Constitution belge art. 11, n° 236, Planiol et Ripert, t. X. n° 653);

Welnu, aangezien, in principe, de uitzonderlijke schikkingen van gezegde artikelen 1774, § 3, n° 2 en 1775 alinea 5 nopens de reeds onteigende gronden niet enkel toepasselijk zijn wanneer de werken van openbaar nut waarvoor eene onteigening werd besloten, wezenlijk zullen worden uitgevoerd, maar eveneens wanneer, uit een of ander oorzaak, de onteigenende macht beslist er van af te zien, en gelijkvormig artikel 23 der wet van 17 April 1835 de gronden aan hunne vorige eigenaars weder afstaat of, dezen zich onthoudende, te koop stelt ;

Aangezien immers de bepaling van artikel 1774, § 3, n° 2 onvoorwaardelijk is, zoodat de toepassing er van niet willekeurig mag worden beperkt tot het geval alléén, dat de werken van openbaar nut waar-

voor de gronden werden aangeworven, inderdaad worden uitgevoerd;

Aangezien verder buiten de bewoording zelf van die wetsbepaling, er nog een logische reden bestaat om hare toepassing tot de verscheidene gevallen, die zooeven werden opgesomd, te veralgemeenen. De reden waarom, in het geval der wezenlijke uitvoering der werken, de wetgever uitzondering maakt op den regel dat bij eene eerste ingentreding de duur van een landpacht niet minder dan negen jaar bedraagt, is opvallend. De wetgever wil niet, zoo die werken worden verdaagd, dat de onteigenende macht voor de alternatieve gesteld worde, de goederen onbepaaldelijk braak te zien liggen ofwel het genot er van voor minstens negen jaar aan een huurder af te staan en aldus de vrije beschikking over de goederen te verliezen (Répert. pratique droit belge, V° cit. n° 37). Dezelfde reden is even geldend, wanneer de onteigenende macht afziet van het uitvoeren der werken. In dergelijk geval, eischt het gemeenschappelijk belang, insgelijks, dat zij de vrije beschikking over de goederen ten volle bezitte. Het zou haar immers onmogelijk zijn, waren ze met een negenjarige pacht belast die gronden ofwel ter nakoming van artikel 23 der wet van 17 April 1835 aan hunne vorige eigenaars weder af te staan ofwel in goede voorwaarden te verkopen, om in beide eventualiteiten haar verschoten gelden terug te krijgen. Het is hier dus nutteloos den uitzonderlijken aard van artikel 1774, § 3, n° 2 en het principe « cessante legis ratione, cessat ejus dispositio » tegen de toepassing van dit artikel op te werpen in het geval de openbare werken niet worden uitgevoerd, daar die toepassing, alsdan, zoowel door de termen dan door den geest van bewust artikel gevraagd is ;

Aangezien het nu bijgevolg als zeker mag doorgaan, wat ten algemeenen nutte onteigende of aangekochte gronden aangaat, dat de contracten in elk geval den duur van verhuring vrij mogen bepalen, maar dat, om einde aan de verhuring te stellen, een opzeg van drie maanden tevens noodig en volstaande is.

In feite : Aangezien hij akt in dato 1 December 1935, verweerder enkele perceelen zaaien weiland in huur genomen heeft, die de Belgische Staat, ten algemeenen nutte, had minnelijk aangekocht namelijk met het doel de spoorlijn Ieper-Komen te verleggen;

Aangezien die verhuring geschiedde voor een termijn van drie, zes of negen naéénvolgende jaren, ingaande den 1en December voormeld mits wederzijdsch recht van opzeg, door aangeteekenden brief telkens drie maanden op voorhand, bij het verstrijken van elken der twee eerste termijnen van 3 jaar;

Aangezien den 23en Mei 1938, in dien vorm, opzeg beteekend werd aan verweerder tegen 30 November 1938;

Aangezien de bevoegde overheid die intusschen van het verleggen der spoorlijn Ieper-Komen had afgezien, en de gronden aan hunne vorige eigenaars niet had weder kunnen afstaan, deze gronden in openbare verkoop deed stellen, met de melding op de plakbrieven, dat ze in huur gehouden waren

door verweerder voor 3, 6 of 9 jaar ingaande met 1 December 1935, opzeg van pacht beteekend zijnde legen 30 November 1938;

Aangezien verweerder den 4 Juli 1938 zich tegen die melding verzette en aanspraak maakte op een negenjarige pacht;

Aangezien dit verzet de reeds aangekondigde verkoop deed vallen;

Aangezien in zijne besluiten, verweerder staande houdt: dat de bepalingen der huurceel betreffende den duur van de pacht en de opzegging nietig zijn als strijdig met artikelen 1774, § 2 en 1775 al. 1 B.W., dat eischer te vergeefs artikelen 1774 § 3 n° 2 en 1775 al. 5 inroept daar deze artikelen niet toepasselijk zijn omdat de onteigene machts afgezien heeft de werken aan de spoorlijn waarvoor de gronden werden aangekocht te doen uitvoeren, en in plaats van het doel der onteigening te verwezenlijken, daarentegen, gezegde gronden wil verkopen;

Aangezien er blijkt uit hierboven uiteengezette redeneering, dat die stelling onmogelijk kan verdeeld worden;

Aangezien verweerders handelwijze, daarenboven, strijdig is met de goede trouw. Zoo verweerder rechtzinnig in de onjuiste meening verkeerde dat de huurceel nietig was omdat hij, als eerste gebruiker recht had op een pacht van minstens negen jaar, dan had hij zulks tijdens het sluiten van de pacht-overeenkomst aan zijn mede-contractant moeten doen opmerken. Nu hij dit niet heeft gedaan, is hij verplicht zijn gegeven trouw te blijven: « Quid enim fidei... tam congruum quam pacta servare ». Wat is er met de goede trouw meer strookend dan zijn overeenkomsten uitvoeren? schreef een aloude rechtsgeleerde zeer passend;

Aangezien door zijn ontijdig optreden om de geldigheid zijner pachtovereenkomst, onder een ijdel voorwendsel te betwisten, door zijne onrechtmatige aanspraak op een negenjarig genot, door zijne voortdurende weigering de goederen met 1 December 1938 terug ter beschikking des eischers te stellen wanneer deze alreeds de publiciteitskosten gedaan had tot de openbare verkoop, verweerder aan gene eene schade heeft gerokkend die hierna zal worden geschat;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende:

Verklaren geldig en van waarde de huur opzegging den 23 Mei 1938 aan verweerder beteekend;

Dienvolgens bevelen hem, binnen de veertien dagen te rekenen na heden, het verhuurde goet ter vrije beschikking des eischers te stellen zooniet en bij gebrek aan dit bevel te voldoen, machtigen eischer reeds nu, om zich er van met hulp van de openbare rechtsmacht in bezit te zetten en verweerder er uit te drijven met al de personen en voorwerpen die er zouden bevonden worden;

Verwijzen verweerder in te betalen aan eischer uit hoofde als voormeld, eene schadeloosstelling van 600 frank, ongeminderd de met den pacht prijs gelijkstaande vergoeding door hem verschuldigd

voor zijn gebruik van 1 December laatstleden tot den dag waarop hij het goed wezenlijk aan eischer terug zal geven;

Ten slotte, verwijzen hem in de kosten des gedings.

BIBLIOGRAPHIE

Prof. V. BOON. — Het Belgisch Staatsrecht. — Boek I: Het Grondwettelijk Recht. — Eerste deel. — Drukkers-uitgevers: Jozef Van In & Co, Lier.

Prof. V. Boon, hoogleeraar in het staatsrecht en administratief recht aan de Universiteit te Gent heeft zoo pas het eerste deel laten verschijnen van een leerboek betreffende het grondwettelijk recht. Uit het voorwoord vernemen wij dat het werk, dat den algemeenen titel draagt van « Belgisch Staatsrecht » zal onderverdeeld worden in twee boekdeelen, het eerste gewijd aan het grondwettelijk recht en het tweede aan het bestuurlijk recht.

Van dit eerste deel is thans het eerste stuk verschenen, dat reeds een vrij omvangrijk werk vormt van bijna 200 bladzijden.

Wij moeten er ons in verheugen dat Prof. Boon er toe besloten heeft dit werk uit te geven daar op het gebied van het staatsrecht in onze Vlaamsche rechtsliteratuur werkelijk nog alles te doen is. Goed bedoelde werken, zooals dit van den betreunden en zoozeer gewaardeerden Brants, waren toch al te onvolledig en te elementair om dienst te kunnen doen bij het universitair onderwijs.

Het is nu geenszins de bedoeling geweest van Prof. Boon zeer uitvoerige tot in alle details tredende behandeling van de stof te bezorgen. Hij geeft in zijn werk het essentieele, dat onmisbaar is als leidraad bij het universitair onderwijs en dat tevens zoo nuttig zal zijn voor de ambtenaren en belangstellenden in staats- en bestuursrecht.

Het thans verschenen stuk behandelt, na een beknopte inleiding, de theorie der grondrechten, de wetgevende macht met het kiesstelsel. Het werk is allermint overladen met citaten of met historische of sociologische beschouwingen. Het houdt zich streng binnen het kader van het positieve recht en zijn aanwending in de werkelijkheid en het wenscht vooral aanspraak te maken op klare duidelijkheid.

De behandeling is over het algemeen artikelsgewijze opgevat en telkens verneemt men de bijzonderste motieven die den grondwetgever aanleiding zijn geweest tot het uitvaardigen van de besproken bepaling en de uitwerking in de gewone wetgeving alsook de toepassing in de rechtspraak van de beginselen die in den grondwettelijken tekst liggen opgesloten.

Na elk kapittel wordt verwezen naar de bijzonderste wetten die op de behandelde stof betrekking hebben, terwijl ook de belangrijkste rechtspraak wordt aangegeven.

Voor de studenten in het staatsrecht zal het boek vooral nuttig zijn als naslawerk. Het is een uitstekend kader waarbinnen verder kan gearbeid worden en een degelijke basis waarop een meer uitgebreide behandeling van het staatsrecht kan worden gebouwd.

Wij verwachten met groote nieuwsgierigheid het verschijnen van de volgende deelen van dit zoo verdienstelijk werk.

René Victor.

INGEZONDEN BIJDAGEN

DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN VAN DEN BOUWMEESTER WEGENS HET TE BUITEN-GAAN VAN HET BESTEK

Twee gevallen dienen onderzocht: ofwel werd de werkaanneming zonder een bepaalden prijs of forfait ofwel met forfait gesloten.

1e geval : Wanneer de werkaanneming zonder forfait gesloten werd, kan de bouwmeester verantwoordelijk gesteld worden, voor merkelijke overschrijdingen van prijs, indien de eigenaar zijn accoord gegeven had op een nagenoeg bepaald cijfer van uitgave, en er ten laste van den bouwmeester schuldige nalatigheid of voorbedachte onderschatting bewezen is; zoo b. v. wanneer de totale uitgave zeven maal het waarschijnlijk en voorzien bedrag der kosten bedraagt. (1)

Een klein verschil dient niet in aanmerking genomen; wanneer het uitgevoerd bestek de verwachtingen van den eigenaar op merkelijke wijze te boven gaat, kan de bouwmeester, die een prijs bij benadering verzekerd had, verantwoordelijk gesteld worden, voor zijn vergissingen in de schatting en de schuldige nalatigheid, den klient hiervan niet verwittigd te hebben. (2)

«Jugé que l'architecte qui a détourné ses clients de faire des réparations qu'il lui a indiquées être sans profit, et leur a proposé des projets de modifications à l'immeuble dont l'exécution d'après ses affirmations produirait une amélioration de la propriété et une augmentation de revenus, est en faute et responsable lorsque par suite d'un défaut d'attention ou d'examen de sa part, il survient un écart considérable entre les prévisions et la réalisation des dépenses. (3)

«Jugé que l'architecte, mandataire salarié (4) manque à la confiance que ses clients ont le droit de mettre en lui, et commet une faute lourde dont il doit réparation, lorsqu'il les a engagés dans des dépenses hors de proportion avec celles dont le chiffre avait été primitivement convenu et leur a donné sur le montant de ces dépenses, jusqu'à la veille même de la fin des travaux, des indications d'une inexactitude étrange, si on les compare avec le règlement des mémoires. (5)

Dezelfde verantwoordelijkheid dient toegepast, wanneer de bouwmeester, in zijn benaderend bestek, groote vergissingen heeft begaan en den eigenaar ertoe gebracht heeft werken te ondernemen, waarvan hij hem de belangrijkheid en de kosten niet vooraf of slechts op onbehoorlijke wijze bekend gemaakt had. (6)

De feitelijke omstandigheden kunnen hier nochtans een grooten invloed op de beslissing der Rechtbank uitoefenen: ons inziens dient er, vooral onderzocht, of de eigenaar zich, ja dan neen, met de opgave van een prijs bij benadering vergenoegde, zonder maximumcijfer voor alle uitgaven; bevestigend geval is er, bij overschrijding, geen voldoende schuld vanwege den bouwmeester, die buiten zake dient gesteld. (7)

Dezelfde ontlasting van verantwoordelijkheid dient natuurlijk aangenomen, wanneer de prijsvermeerdering voortkomt uit meerwerken, bevolen en aangenomen door den eigenaar (8), of wanneer de eindrekening niet merkkelijk hooger is dan het voorziene bedrag, dat zekere posten vermeerderd, terwijl andere verminderd werden (9) of nog, wanneer de prijsvermeerdering een zekere meerwaarde vertegenwoordigt, gelijkstaande met de bijkomende uitgevoerde werken. (10) In het laatste geval, zou den bouwheer zich ten onrechte verrijken, indien men geen rekening hield met deze meerwaarde.

«Il y a lieu de laisser à la charge du propriétaire, les travaux dont il profite». (11).

2e geval : Wanneer de aanneming met forfait gesloten werd. Men weet dat, krachtens art. 1793 B. W. de aannemer geen vermeerdering van prijs mag eischen, in geval van aanneming met forfait, wanneer de wijzigingen en vermeerderingen niet schriftelijk toegelaten werden en de prijs ervan met den eigenaar niet overeengekomen werd.

De bouwmeester mag dit artikel nooit uit het oog verliezen en dient zich onmeedoogend te verzetten tegen alle uitvoering van bijkomende werken of veranderingen, zonder geschreven toelating en vaststelling van den bijkomenden prijs.

Wel dient de geschreven toelating door den eigenaar zelf gegeven (buiten uitdrukkelijke opdrachtgeving gegeven aan den bouwmeester, voor alle wijzigingen en vermeerderingen), doch de bouwmeester is verplicht den eigenaar van bijkomende werken of veranderingen te verwittigen en mag zich niet medeplichtig maken aan onwettelijke gebruiken. Niet alleen, verliest hij recht op eereloon op de bijkomende werken, die hij niet vooraf ter goedkeuring van den eigenaar voorgelegd heeft, maar hij kan, bovendien nog aansprakelijk gesteld worden, tegenover den aannemer, voor het bedrag dezer werken, dat de aannemer, ingevolge art. 1793 B. W. niet kan terugvorderen. (12)

André RODENBACH,
lct. pleitbezorger.

- (1) Appel Bordeaux, 16 Januari 1867 (Journ. Bordeaux 1867-109).
- (2) Civ. Seine, 4 Maart 1904 (Gaz. des Trib. 27 Juli 1904).
- (3) Civ. Seine 13 Maart 1884 (Gaz. du Pal. 1884-1).
- (4) Deze beweegreden treden wij niet bij.
- (5) Appel Paris, 17 Maart 1891 (Fr. Judic. 1891, 2, 176).
- (6) Appel Bordeaux, 31 Oct. 1904 (D. P. 1905, 2, 266).
- (7) Appel Nancy, 23 Maart 1907 (Gaz. du Pal. 1907, 2, 140). Comm. Bruxelles, 27 Febr. 1909, P. F. 1909, nr 22.
- (8) Appel Paris, 1 Aug. 1908 (Le Droit, 19 Jan. 1909).
- (9) Cass. fr. 11 Nov. 1885 (Sir. 1886-2-729).
- (10) Civ. Seine, 31 Jan. 1899 (Gaz. Trib. 17 Mei 1899).
- (11) Appel Bordeaux, 31 Oct. 1904 (D. P. 1905-2-264).
- (12) Appel Bordeaux, 24 Dec. 1872 (Journ. Bordeaux, 1873, 17).

WETGEVING

WET van 1 Mei 1939, waarbij aan den Koning bepaalde machten worden toegekend voor het gezondmaken en in evenwicht brengen van de openbare financiën, het bekomen van gunstige voorwaarden voor de ontwikkeling van 's lands economie en het voorzien in andere dringende noodwendigheden.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Artikel 1. — Door middel van in Ministerraad overlegde besluiten, kan de Koning, voor het gezondmaken en in evenwicht brengen van de openbare financiën, voor het bekomen van gunstiger voorwaarden voor de ontwikkeling van 's lands economie en het voorzien in andere dringende noodwendigheden :

I. a) Alle overdracht gelasten van in den loop van het dienstjaar voorzien kredietexcedenten onder de verschillende begrotingen en artikelen der gewone begrotingen die 's Rijks algemeene begrooting vormen;

b) Het bedrag bepalen van de inhoudingen op de ten laste van de openbare besturen uitgekeerde wedden in verband met de weduwen- en weezenpensioenen, die in verhouding tot het beloop der lasten en met het oog op het aanleggen van wiskundige reserves ;

c) Een Dotatiefonds instellen om de oorlogspensioenen en de kosteloze rentetoeelagen der ouderdomspensioenen te financieeren, en te dien einde de bestaande wetgeving wijzigen ;

d) De wetten in verband met de belastingen en cijzen geheven ten bate van den Staat wijzigen of aanvullen, en inzonderheid den omslag, de wijze van inning en het bedrag der belastingen herzien ;

e) Den Staatswaarborg toekennen voor de thesaurie-handelingen en leeningen van de openbare inrichtingen of van de inrichtingen van openbaar nut, van de met een opdracht bekleede of onder toezicht staande organismen en, desvoorkomend, binnen die perken de statuten van die instellingen wijzigen ;

f) Het Dotatiefonds van den Dienst voor vereffening der tusschenkomsten wegens crisis te verminderen en de opbrengst dezer vermindering voor andere doeleinden aan te wenden ;

g) De statuten van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen wijzigen en aanvullen ten einde haar een bedrijfskapitaal door middel van leening te laten samenstellen ;

h) De koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de wet van 10 Juni 1937 binnen het bestek van deze wet wijzigen, aanvullen of intrekken, met uitzondering van elke wijziging in het munststatuut.

II. Alle nuttige maatregelen treffen tot vereenvoudiging en inrichting van de openbare diensten en van de met een opdracht bekleede organismen, alsmede tot verscherping van de controle daarop.

Te dien einde de maatregelen welke het koninklijk besluit van 14 Augustus 1933, dienomtrent voorziet, wijzigen en eventueel uitbreiden.

III. a) De koninklijke besluiten nr 42 van 15 December 1934, nr 157 van 10 April 1935 en nr 185 van 9 Juli 1935 betreffende de controle op de private spaarkassen en ondernemingen die, zonder depositobanken te zijn, gelddeposito's ontvangen, aanvullen en wijzigen ;

b) De bescherming van de spaarders in de ondernemingen, bedoeld bij artikel 37 en 43 van wet van 25 Juni 1930, verzekeren ;

c) het demarcheeren en leuren met effecten, goederen en eetwaren reglementeeren ;

d) De beursverrichtingen en termijnmarkt inzake goederen en eetwaren, het beroep van makelaars en tusschenpersonen welke zich met die markten onledig houden, en het stelsel van de exceptie van spel regelen ;

e) De wetgeving tot reglementeering van de handelsbeurzen en van het beroep van wisselagent wijzigen en aanvullen.

IV. a) Alle reglementeerings- en controlemaatregelen uitvaardigen noodig om de producenten, de verdeelers en verbruikers te beschermen tegen alle practijken die afbreuk kunnen doen aan de normale voorwaarden der mededinging ;

b) De tusschenkomst van de regeering inzake delcredere, herverzekering en kredietverleening aan nijverheid uitbreiden en leniger maken ;

c) Alle geschikte maatregelen treffen tot bevordering en reglementeering van het opsporen van grondstoffen in het land.

V. Alle noodige maatregelen treffen met het oog op de inrichting van de actieve verdediging en de passieve bescherming tegen luchtaanvallen.

Alle nuttige maatregelen nemen voor het inrichten van een territoriale wacht voor bescherming tegen luchtaanvallen en onder meer voor buitengewone, individuele of groepsgewijze, door de militiewetten niet voorziene wederoproeppingen.

Alle geschikte maatregelen treffen om de militaire inrichting en de middelen tot verdediging van het grondgebied aan te vullen, met uitsluiting van elke wijziging van de door de militiewetten bepaalde verplichtingen.

VI. De bepalingen die verband houden met het tenietgaan van de openbare rechtsvordering tegen betaling van een geldsom wijzigen en uitbreiden tot sommige tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank toebehoorende misdrijven.

VII. Zoo daartoe aanleiding bestaat, de toepassing van de krachtens deze wet getroffen bepalingen verzekeren, door alle burgerlijke, fiscale of strafrechterlijke sancties, die alleen uit correctionele of politiestrafen kunnen bestaan.

De personen aanwijken belast met het toezicht op de toepassing van de krachtens deze wet getroffen bepalingen en met de vaststelling van de overtredingen van die bepalingen; de machten van die personen alsmede de bewijskracht van hun processen-verbaal bepalen.

Art. 2. — De bij deze wet aan den Koning verleende machten eindigen op 1 December 1939.

Er zal vóór 15 December 1939 bij de Kamers verslag uitgebracht worden over de bij toepassing van deze wet getroffen maatregelen.

De regeering zal terzelfder tijd, bij de Kamers een wetontwerp aanhangig maken, tot bekrachtiging van de koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van deze wet, alsmede van de koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van artikel 2 van de wet van 10 Juli 1937, zooals die koninklijke besluiten zullen gewijzigd zijn bij toepassing van littera h van § 1 van artikel 1 van deze wet. Die bekrachtiging komt in de plaats van die voorzien bij artikel 3 van de wet van 10 Juni 1938.

Art. 3. — De wet wordt van kracht den dag waarop zij in het Staatsblad wordt bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, den 1 Mei 1939.

BALIELEVEN

VLAAMSCH PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE VAN BRUSSEL

Om de reeks voordrachten van het gerechtelijk jaar 1938-1939 te sluiten zal de in Vlaanderen zeer gewaardeerde Nederlandsche taalkundige Prof. Dr. J. Van Ginneken S. J., Hoogleeraar aan de R. K. Universiteit te Nijmegen, ten Gerechtshove op Maandag, 15 Mei a.s. te 20,30 uur eene voordracht houden over : « De Oude Rechtspraak was een Gebarentaal ».

Prof. Dr. Van Ginneken heeft, als redenaar en als taalkundige in Vlaanderen een zeer goede naam.

Meermaals reeds trad hij als redenaar op, op Vlaamsche Congressen, of andere culturele vergaderingen, en steeds mocht hij den grootsten bijval boeken.

Het feit dat hij door de Koninklijke Vlaamsche Academie tot buitenlandsch lid werd benoemd, is een trefend bewijs van de waardeering en de dankbaarheid, die wij verschuldigd zijn aan Prof. Dr. Van Ginneken, die een vriend is van Vlaanderen.

Al de Nederlandsch sprekende juristen uit het Brusselsche zullen er voorzeker aan houden deze uiting van Vlaamsch Rechtsleven te Brussel met hunne tegenwoordigheid te vereeren.

MEDEDEELINGEN

VLAAMSCH RECHTSGENOOTSCHAP TE LEUVEN

Hulde aan Professor Van Dievoet

Wij ontvangen vanwege het Vlaamsche Rechts-genootschap te Leuven onderstaand schrijven betreffende de hulde die op 21 Mei aanstaande door dit genootschap zal gebracht worden aan Prof. Emiel Van Dievoet, die er gedurende twintig jaren het voorzitterschap van waarnam.

Wij dringen er ten zeerste op aan bij onze abonneés dat ze zich in groot getal bij deze zoo wel verdiende hulde, die gebracht wordt aan den zoo verdienstelijken en sympathieken professor, zouden aansluiten.

* * *

Geachte heer,

Het bestuur van het Vlaamsch Rechtsgenootschap te Leuven, heeft de eer U uit te noodigen op de algemeene vergadering, welke zal gehouden worden op *Zondag, 21 Mei e. k.*, te 10.30 uur, in de zittingzaal van het genootschap, te Leuven (ingang Pauscollege), en op het *feestmaal*, daarna, te 2 uur, in het Hotel Majestic, Bondgenootenlaan.

De dag van 21 Mei werd gesteld in teeken van hulde aan Professor Dr Emiel VAN DIEVOET. Na twintig jaren voorzitterschap, heeft Prof. VAN DIEVOET gemeend te moeten verzoeken om ontslagen te zijn van het verder waarnemen van dit ambt. Het Rechtsgenootschap kon zijn voorzitter niet zonder meer laten gaan. Er moest gelegenheid en voorwendsel worden gevonden om door het genootschap, dat met zooveel toewijding, in zijne afdeeling voor afgestudeerden en in zijne sectie voor studenten, gedurende twintig jaren, door zijn voorzitter gediend werd, de dankbare herinnering te laten uitdrukken aan alles wat Professor VAN DIEVOET voor de herleving van de rechtskultuur in Vlaanderen en van het rechtsonderwijs in het Nederlandsch gedaan heeft.

De persoon en het werk van zijn oud-voorzitter zitting van het genootschap te wijden aan het *Recht der Verzekering*. Naar dezen verwaarloosden kon moeilijk keuriger worden geeerd, dan door eene sector van het Recht ging steeds de enthousiaste belangstelling van Professor VAN DIEVOET; en daarin heeft hij laatst als koninklijk commissaris met zijne groote kennis en beproefde vaardigheid definitief werk verricht.

Het bestuur van het Rechtsgenootschap durft dan ook verhoppen, dat bij deze gelegenheid *al de leden en al de oud-studenten van de Nederlandsche leergangen* der Rechtsgeleerde faculteit op *Zondag, 21 Mei*, te Leuven zullen willen zijn.

DAGORDE DER VERGADERING :

Prof. Dr. Emiel VAN DIEVOET : « Verzekering en Staatscontrole » ;

Prof. Dr. Maurice ORBAN : « Rechtstreeksche vordering van het slachtoffer van een ongeval tegen den verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijke personen ».

Prof. Dr. Robert VAN DE PUTTE : « Rechtstreeksche vordering van den begunstigde van een levensverzekering tegen den verzekeraar ».

Het laatste jaar werd, ten gevolge van omstandigheden, onafhankelijk van onzen wil, de bijdrage der leden niet ingevorderd. Mogen wij verzoeken deze te willen storten of overschrijven op de postcheckrekening nr 307752.

Het bedrag der bijdrage is 25 fr. gedurende de drie eerste jaren na het eindigen der rechtsstudiën. Na drie jaren 50 frank.

Gelieve tevens *vóór 15 Mei* de som van 40 fr. te willen storten, voor het feestmaal.

De Voorzitter,
Prof. COLLIN.

ONDERLINGE KAS V. E. V.,
Schoenmarkt, 31, XII,
ANTWERPEN.

VERALGEMEENING DER GEZINSVERGOEDINGEN

Wij hebben de eer langs dezen weg ter kennis te brengen van de belanghebbenden die hunne aansluiting bij de Onderlinge Kas beteekend hebben, dat er goed nota van deze aansluiting werd genomen. Zij hoeven zich derhalve niet ongerust te maken zoo zij niet per keerende post een ontvangstbericht zouden ontvangen. Door den toevloed van aanvragen om aansluiting die wij de laatste dagen mochten ondervinden, is het ons praktisch onmogelijk per omgaande te antwoorden aan elken aangeslotene persoonlijk. Belanghebbenden gelieven echter in ieder geval gerust te zijn en bij event. staatscontrole gelieven zij mede te deelen dat zij hunne aansluiting te gepasten tijde bij onze Onderlinge Kas hebben beteekend.

De achterblijvers zetten wij te dezer gelegenheid nogmaals aan, onverwijld hunne aansluiting te beteekenen, want het is ons bekend dat de staatscontroleurs reeds druk bezig zijn vast te stellen wie nog achterwege gebleven is en deze ambtshalve bij de Hulpkas van den Staat in te lijven. Zij gelieven nog onverwijld naar onze Kas hunne aansluiting te zenden en wij zullen dan de noodige maatregelen treffen, opdat deze gevallen nog geregeld worden, zonder onaangename gevolgen.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr. 16. — 22 April 1939. — Prof. Mr. J. H. W. Verzijl : De Baltische spoorwegkwestie (1). — Jhr. Mr. C. A. Elias : Bevordering van rechtszekerheid.

Nr. 17. — 29 April 1939. — Prof. Mr. H. H. W. Verzijl : De Baltische spoorwegkwestie (II, slot).

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr. 3570. — 23 April 1939. — La crise du barreau : premier article : Critique de nos maux, Leon Hennebicq.

Nr. 3571. — 30 April 1939. — La crise du barreau : Deuxième article : Les remèdes, Léon Hennebicq.

LA BELGIQUE JUDICIAIRE. — Nrs. 7-8. — 1-15 April 1939. — Cessions et remises en gage de créances du prix de travaux publics, par Paul Donckier de Donceel. — Louage de service, par Raymond Schueller. — L'action en paiement des dividendes et intérêts appartenant aux actionnaires et obligataires est-elle imprescriptible? par Paul Marchand.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen. A. Somville, best.